

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 De Sacramentis gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

in equo, & in boue, & secundum quod differunt, aliqua specie, ita etiam differunt in eis anima sensitua: & ideo non sequitur, si in brutis educatur de potentia materis, quod etiam in homine, quia in homine est altioris speciei, & est per creationem.

QVÆSTIO VI.

ARTICVLVS VI.

Virum corpus resurgat idem numero.

4. dist. 44. q. 1.
2. artic. 1. q. 1.
& c.

DE corpore autem quaesitum est, virum resurget idem numero, & ostendebatur quod non, quia secundum Philosophum in top. illud dicitur idem numero, quod est idem proprio, accidere, & diffinitione: sed corpus in resurrectione non habebit eadem propria, quia modo risibile, tunc non: non eadem accidentia, quia nunc albus, crispus, niger & hmoi, quae tunc non erunt: non eadem etiam diffinitione, quia modo diffinitur per mortale, tunc vero non mortale erit, ergo videtur quod non resurget idem numero.

¶ 2 Præ. Identitas materiae facit idem numero: sed materia corporis resurgentis non erit eadem cum corpore quod nunc est, cum multa forma reiterentur in ea, ergo corpus non resurget idem numero.
¶ 3 Præ. Philosophus dicit in lib. de aia, quod non est eadem statua numero quae destruitur, & de eodem ere reficitur, pari ergo ratione corpus quod modo corrumpitur, non erit idem numero cum eo quod resurget.
¶ 4 Præ. Cõstat quod homo humanitate est homo, & vna humanitate vnus homo: sed in corpore quod nunc est, & quod resurget, erunt duae humanitates, quae per mortalem destruitur forma totius, ergo erunt duo homines, & sic vtriusque corpora non resurgent eadem numero.

CONTRA. Job. 19. Quæ vltimus sum ego ipse & c.

RESPON. Dicendum, quod ad hoc quod aliquid sit idem numero, requiritur identitas principiorum essentialium. Vnde quodcumque principiorum essentialium, etiam in ipso indiuiduo, variatur, necesse est etiam identitatem variari. Illud autem est essentialiale cuiuslibet indiuidui, quod est de ratione ipsius, sicut cuiuslibet rei materiali sunt essentialia materia & forma: vnde si accidentia variantur & mutantur remanentibus principijs essentialibus indiuidui, ipsum indiuiduum remanet idem. Cum ergo principia essentialia hominis sint anima & corpus, & hæc remaneant, quia resurget eadem anima & idem corpus, dicendum quod corpus hominis resurget idem numero.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod obiectio illa procedit ex falso intellectu literæ. Non enim dicitur idem numero illud, quod habet idem accidens nunc & postea, & idem proprium: sed illud est idem numero, quod est idem cum accidere, & idem cum proprio, sicut cum subiectum est idem cum accidere, proprio, & diffinitione, & non illa quae habent idem accidens, idem proprium, & vnã diffinitionem, vnde patet, quod obiectio false intellexit textum. Dato autem quod secundum illud intellectum procedat obiectio, dicendum quod intelligitur de accidentibus indiuiduanis, sicut de dimensionibus, & erunt hæc in corporibus glorificatis. Item, erit ibi idem proprium, sicut, Job. 8. Implebitur os tuum risu, & labia tua iubilio. De diffinitione vero dicendum, quod licet resurgat immortale, tamen vera mortalitas non tollit ab eo, quia natura humana erit ibi, quae ex se habet quod sit mortalis.

AD SECVNDVM dicendum, quod licet eadem materia faciat idem numero, non tamen materia nuda, nec quae facit principium in numero, sed vna materia secundum quod est sub dimensionibus terminatibus ipsam, facit idem numero: vnde licet multae formae reiterentur in anima

corporis resurgentis, tamen resurget corpus sub eisdem dimensionibus, & cum eisdem principijs essentialibus.

AD TERTIVM dicendum, quod Augustinus dicit contrarium. Ipse enim vult, si statua reficiatur ex eodem are, quod sit eadem numero. Nihilominus tamen dicendum, quod omnia artificialia ponuntur dupliciter, in genere, vel in specie, quae vel per materiam suam, vel per formam suam. Naturalia autem ponuntur in genere, vel specie tamen per formam suam: forma autem artificialia, quia sunt accidentia, ideo oportet quod collocentur in genere, vel specie, vel materia, naturales vero non, quia sunt substantiales. Dico ergo quod si consideretur statua prout ponitur in genere, vel specie per materiam suam, sic reficit eadem statua. Si vero consideret prout ponitur in genere, vel specie per formam, sic dico quod non reficitur eadem, sed alia, quae alia est forma huius, & alia illius in corpore autem non est sic, quia in corpore erit eadem forma.

AD QVARTVM dicendum, quod non sunt duae humanitates in corpore quod corrumpitur, & quod resurgit, sed vna: quia principia essentialia non mutantur, sed sunt eadem.

QVÆSTIO VII.

DE sacramentis vero gratia quaesita sunt tria.

¶ 1 Primum, De sacramento confirmationis.
¶ 2 Secundum, De sacramento Eucharistiae.
¶ 3 Tertium, De sacramento matrimonij.

ARTICVLVS VII.

Virum solus episcopus debeat conferre sacramentum confirmationis, vel etiam alius.

CIRCA primum quaeritur, virum solus episcopus debeat conferre sacramentum confirmationis, vel et alius, & vtriusque non solum episcopus, sed etiam quod quilibet sacerdos possit conferre. Constat enim quod in confirmatione confertur gratia spiritalis: sed huius gratiae collatio sic est ordinata, ut non possit impediri: constat autem quod per absentiam episcoporum multotiens impeditur, quia non sunt ubique praesentes, ergo debet conferri per ministrum sacerdotum, qui sunt ubique praesentes.

4. dist. 19. q. 1.
2. artic. 1. q. 1.
& c.

¶ 2 Præ. Sacramenta instituta sunt propter utilitatem, ergo debent eo modo conferri, quo competunt utilitati omnium: non autem competere utilitati, si solus episcopus conferret hoc sacramentum, in quo datur robur Spiritus sancti, quia non omnes habent opportunitatem episcopi, ergo debet fieri per sacerdotes, per quos possunt omnes consequi hanc utilitatem.
¶ 3 Præ. Constat quod sacramentum baptismi est maius quam sacramentum confirmationis, sed baptismus potest conferri per quoslibet sacerdotes, ergo multo magis confirmatio.

IN CONTRARIVM est Ecclesiae consuetudo.

RESPON. Dicendum, quod proprius minister sacramenti confirmationis est episcopus, & hoc probatur ratione, & autoritate. Ratio quidem, quia confirmatio ad hoc fit, ut homo in quadam perfectione constitutatur, cum detur ad robur Spiritus sancti, ut homo ex hoc fiat fortis & robustus ad consistendum, & proponendum fidem coram regibus & principibus, vnde & per hoc fit in fronte, ut non timeat, nec confundat proponere fidem coram omnibus, & defendere. Sicut autem Dionysius dicit, tres sunt actiones hierarchie, scilicet purgare, illuminare, & perficere. Purgare est proprium diaconorum, illuminare presbyterorum, & hoc consistit maxime in Eucharistia: perficere vero est episcoporum, & ideo omnia sacramenta, quae ad perfectionem conferuntur, pertinent ad collationem episcopi, quae sunt collatio ordinum, consecratio virginum & valorum, & confirma-

confirmationis sacramentum, unde aliud non potest conferre confirmationis sacramentum nisi episcopus. Hoc etiam patet autoritate scripturæ. Confirmatio. n. successit in locū impositionis manū: hoc autem non poterat fieri nisi per solos Apostolos, unde & per Philippum qui prædicauerat uerbū domini in Samaria, non imponebantur manus, sed Apostoli qui erāt Hierosolymis audito q̄ Samaria recipit uerbum Dei, miserunt ad eos Petrū & Ioannem. & postea sequitur. Tunc imponebant manus super illos, &c. unde cum episcopi succedant in locum Apostolorū, solis episcopis debetur collatio sacramenti confirmationis. Inuenimus tamen q̄ aliqua quæ in quadam perfectione constituunt, ex dispensatione committuntur simplicibus sacerdotibus, sicut collatio minorum ordinum, & huiusmodi, quod etiam de confirmatione fieri posset cum dispensatione, sine qua nullus debet conferre hoc sacramentum, nisi solus episcopus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod non omnia sacramenta, in quibus confertur gratia spiritualis, potest conferre sacerdos, unde licet in sacramento confirmationis cōferatur gratia spiritualis, non tamen competit sacerdoti, quia perfectiori modo in sacramento ordinis confertur gratia spiritualis, quæ reseruat solis episcopis pp̄ perfectionē, in qua cōstituit. Nec obstat de impedimento, quia possunt recurrere ad ciuitates, in quibus sunt episcopi præsentēs.

Et per hoc patet solutio ad secundum. AD TERTIVM dicendum, quod sacramentum baptismi est maius necessitate, nō perfectione, & ideo propter eius necessitatem non solum sacerdotes, sed etiam quilibet christianus potest baptizare in articulo necessitatis, ubi non habetur copia sacerdotis, seruata nihilominus forma sacramenti. Confirmatio uero quia non est adeo necessaria, & constituit in quadam perfectione, ut dictum est, maioribus reseruat, scilicet solis episcopis.

QVÆSTIO VIII.

CIRCA sacramentum Eucharistiæ quæstia sunt duo.

¶ Primò, De illis qui excluduntur a consecratione per fornicationem.

¶ Secundò, De illis qui excluduntur a participatione sacramenti per excommunicationem.

ARTICVLVS VIII.

Verum aliquis possit audire Missam sacerdotis fornicarij, quin peccet mortaliter.

AD PRIMVM quæsitū est, utrum aliquis possit audire Missam sacerdotis fornicarij, quin peccet mortaliter, utrum nō possit audire sine peccato mortali. Ecclesia. n. precepit sub anathemate, q̄ nullus audiat missam a fornicario sacerdote: sed facere cōtra huiusmodi mandatum, est peccatū mortale, ergo &c.

CONTRA est, q̄ in multis locis p̄ mundū sustinetur.

RESPON. Dicendum, q̄ circa hoc est considerandum q̄ aliquid quantū ad ius naturale est per se malum, & aliquid malum est quantum ad ius positiuū. Quicumque enim sacerdos in peccato mortali existens celebrat, peccat mortaliter: unde si constaret mihi eum esse in peccato mortali, & inducerem eū ad celebrandum, peccarem mortaliter, & hoc est fm̄ ipsum ius naturale, quia hoc est prouocare eū ad peccatum mortale. Ius autem positiuum addit plus, quod nō solum debemus inducere eū ad celebrandum, sed et si audiam eius missam, pecco mortaliter, q̄ quidē institutum est in penam sacerdotis

fornicarij. Attendēdū tñ est, q̄ hoc non intelligit de quolibet sacerdote fornicario, sed de publicis fornicarijs, qui proprie dicuntur publici, q̄n̄ ita officio & sn̄a Ecclesiæ uocantur publici. Unde quicumq; a tali fornicario publico audit missa, peccat mortaliter.

AD illud quod obijciunt dicendum, q̄ si iustitetur a prælatis, propter hoc non excusatur: quia hoc est vel propter negligentiam, vel propter miseriam & defectum ipsorum prælatorum, qui nō sunt ausi corrigere alios, cum in se multa corrigenda cognoscant, vel etiam propter timorem aliquando, unde non excusantur propter hoc.

ARTICVLVS IX.

Verum aliquis loquendo, comedendo, seu stando cum excommunicatis peccet mortaliter.

CIRCA secundum quæsitum fuit, utrum aliquis loquendo, comedendo, seu stando cū excommunicatis peccet mortaliter, & videtur q̄ sic, quia multi magistri Decretorum & magni hoc dicunt.

¶ 2 Præter. Facere contra præcepta Ecclesiæ est peccatum mortale: sed Ecclesiæ mandat quod nullus loquatur, nec comedat cum excommunicatis: hoc ergo qui facit, peccat mortaliter.

¶ 3 Præter. Quædam Decretalis dicit, ubi cōsuebat summus Pontifex, utrum posset participari excommunicatis, q̄ hoc etiam pro uitando dispēdio mortis non debet facere, & huius assignat causam dicens: quia est peccatum mortale, videtur ergo quod quicumque in aliquo participat cum eis, peccet mortaliter.

CONTRA est, quod nos videmus multos perfectos viros hoc facientes, qui nullo modo hoc facerent, si esset peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, q̄ aliquis per excommunicationem separatur a cōmunionē fidelium, non autem hominum, nisi per accidens: quia intantum separatur a cōmunionē hominum, in quantum conuenit separari a cōmunionē fidelium. Dico ergo q̄ aliquis potest cōmunicare, seu participare cū excommunicato directe, & indirecte. Directe quidē in his quæ sunt fidelium, & sic ille qui hoc modo ei cōmunicat, peccat mortaliter. Et hoc contingit tripliciter, quia si cōmunicat secū in diuinis, sicut si orē pro eo, vel audiā missam cū eo, & in alijs spiritualibus. Itē, si ex cōtempitu, & hoc in quocūq; cōicatur quis cum eo, quasi cōtempnēs mandatum Ecclesiæ, peccat mortaliter. Itē, quicumq; participat secum in crimine, & in causā. Indirecte uero cōicatur quis cum eo in his quæ sunt hominis, sicut in uerbo, in cibo, & in his quæ sunt simpliciter humane conuersionis, & fm̄ hoc non peccat mortaliter, sed uenialiter, nisi faciat ex contemptu, ut dictum est.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ opinio Decretistarum non est uera, quia ipsi plus assentiunt in his, & sequuntur ius humanum q̄ diuinum, cum plus sit assentiendum diuino, quam humano: & ideo melior est opinio aliorum, qui dicunt contrarium.

AD SECVNVM dicendū, q̄ cōicatur cum excommunicato directe, est contra præceptum Ecclesiæ, & est peccatū mortale, sed indirecte non est contra, sed præter præceptū Ecclesiæ, & hoc nō est peccatū mortale, sed ueniale. Unde sciendū est, q̄ quædam sunt per se mala, & hæc non possunt fieri sine peccato, sicut cōicatur excommunicato in his quæ sunt excommunicati, & ideo nō possunt fieri sine peccato mortali. Quædam uero sunt occasione malorum tantum, & ista possunt fieri sine peccato mortali, & sic est loqui, vel comedere cum excommunicatis.

AD

3. p. n. 82. ar. 9. o. & 4. dist. 3. q. 2. art. 2. q. 4. o.